

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

64. An infamator criminis occulti teneatur restituere famam tantum apud
suos auditores, licet ipsi auditum crimen aliis motum fecerint? Ex p. 3. t.
5. & Misc. 1. r. 34.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

art. 1. Syluester ver. de ratiis, qu. 4. except. 5. Armilla ver. refectio num 4. except. 7. Sa ver. informare; post Gabrielem, Adrianum, & alios. Dico igitur auditum crimen simpliciter sine noua assecuratione, vel confirmatione narrate, etiam si quis animaduertat aliquos ex audientibus temere credituros non esse peccatum mortale. Et ratio est, quia damnificatio fame, in tali casu, non tam est dicentium, quam credentium. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 5. c. 1. n. 29. Nisi ergo, qui sic narrat, addat aliquam maiorem certitudinem quam sit, quæ ex communi relatione habetur, non tenetur ad restitutionem, etiam si sinistra opinio non tam generetur ex relatione, quam ex leuitate audientium vel infirmitate, aut malitia.

RESOL. LXII.

An qui falsum dicendo alterum infamauit, teneatur, si opus fuerit, iurare se falsum dixisse, si alia via commodiori fama restitui non possit?
Et an etiam si opus fuerit iuramento retractationem suam confirmare, & testes adhibere teneatur?
Et quid est dicendum, & faciendum si qui falsum dicendo alterum infamauit, sit Episcopus, Praeatus, Comes, &c. Ex p. 3. tr. 5. & Milc. 1. Ref. 29.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Caietanus, & Aragon. in 2. 2. D. Thomas, q. 62. art. 2. Sotus de iust. lib. 4. qu. 6. art. 3. Faulus in speculo conf. disp. 21. q. 2. 1. Syluius in 2. 2. D. Thomas, q. 62. art. 2. queritur 2. 2. tr. 32. c. 110. n. 245. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 1. n. 9. Nauarrus c. 18. n. 45. Nauarra lib. 2. c. 4. n. 137. Salonijs de iust. tom. 1. q. 62. art. 2. contr. 13. Carbo de rest. q. 18. Villalobos in summa. 2. tr. 11. diff. 37. n. 2. & Tann. in 2. D. Th. disp. 4. q. 6. dub. 6. n. 141. vbi sic ait. Qui falsum dicendo alterum infamauit, tenetur (si alia via commodiori fama restitui non possit,) fateri falsitatem, & cum id scierit fecit, ac si opus sit iuramento retractationem suam confirmare. Ita ille, & ego.

2. Nota etiam, quod Molina tom. 1. disp. 41. Io. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 77. art. 2. dub. 5. concl. 3. Sotus, Aragon, & Salonijs asserunt esse, etiam si opus fuerit, testes adhibendos.

3. Sed his non obstantibus Philippus Faber lector publicus in Academia Patavina de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 5. c. 1. n. 32. contrariam sententiam docet, & ita asserit. Ego puto solum sufficere ad restitutionem fame in conscientia, quod diffamans se retractet seridè coram illis, apud quos proximum diffamauit abfque iuramento, & multo magis abfque testibus & alijs sumptibus, ad faciendum, vt ij, qui ex causa detractio- nis malam opinionem conceperunt, illam deponant. Antiqui enim Doctores, vt Allenfis part. 2. q. 129. membr. 6. D. Thomas 2. 2. q. 82. art. 2. ad 2. Scotus hic, aperte nihil aliud requirunt. Nam D. Thomas loco citato declarando quomodo huiusmodi diffamator teneatur restituere, habet hæc verba. Alio modo falsum dicendo, & iniuste, & tunc tenetur restituere famam confitendo se falsum dixisse. Ita Faber, qui hoc etiam probat ex verbis Alexandri de Ales, & ex multis alijs rationibus, & responderet ad argumenta contraria. Non esse etiam testes adhibendos, docet vterque Nauarrus vbi supra cum Tannero.

4. Notandum est etiam, quod stando in prima opinione, excipiuntur viri magnæ auctoritatis, vt notant Doctores citati, & inter illos Syluius in 2. 2. q. 62. art. 2. queritur 10. in fine, & Villalob. in summa. to. 2. tr. 11. diff. 37. n. 3. sic asserens. [Hæc de entender esta doctrina regularmente, porque si el fuesse Obispo, Pre- Tom. VII.]

lado, & Conde, & otra persona de gran autoridad, no estara obligado con tan gran perdida de su honor a confessar que mento, y ansi estara obligado a restituir con el maior modo que pudiera, que sera como diremos luego del que restituia, quando dixo verdad.] Sic ille. Ideo queritur.

Itud quæ-
tum hic est
infra in Ref.
65.

RESOL. LXIII.

An qui occultum crimen sine causa iusta manifestauit vni, vel duobus viris prudentibus, quos sit non dulgaturus, peccet mortaliter, & teneatur ad aliquam restitutionem fama? Ex p. 3. tract. 5. Ref. 33.

§. 1. Hanc questionem alibi, sed breuiter tetigimus, nunc vero fusius illam explicabo. Affirmatiuam sententiam docet Turrianus in 2. 2. D. Thomas. tom. 2. disp. 53. dub. 8. vnum. 2. Sotus de iust. lib. 7. q. 10. art. 2. concl. 4. Molina de iust. tr. 4. disp. 29. n. 7. Lefsius lib. 1. dub. 1. num. 70. Banhez in 2. 2. q. 62. art. 2. Azorius 1. 2. lib. 5. c. 9. Fillicius 1. 2. tr. 4. c. 4. n. 91. Suarez tom. 4. disp. 34. sect. 1. n. 2. Villalobos in summa. tom. 2. tr. 11. diff. 36. n. 8. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 17. punct. 2. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. par. 2. c. 3. n. 6. Ioan. de la Cruz vbi infra, & Salonijs in 2. 2. qu. 62. art. 2. qui asserunt hanc opinionem esse communem inter recentiores Thomistas. Et ratio videtur clara, quia si consideretur fama detrimentum iudicio prudentis, maius erit reuelare illud crimen vni graui virò, quam si decem infimis hominibus reueletur, & tamen hoc esset peccatum; quod explicatur ex eo, quod quilibet maius bonum purat virum aliquem grauem habere rectam opinionem de alicuius moribus, quam illud iudicium habeant homines plures abiecte conditionis. Secundo, iudicium temerarium, est ex suo genere peccatum mortale, vt patet, etiam si illud non producatur exterius, neque frater amittat bonum nomen apud alios, quam apud iudicantem; ergo nec detractio desinet esse mortalis, ex eo quod fratris existimatio tantum lædatur apud vnum. Terrio, prudens cui reuelas, & à te prudenter audit, poterit etiam alios similes prudentes inuenire, atque ita apud plures prudentes periculum infamiae subibit frater. Quarto, ex ista opinione sequitur aliquod oppositum communi doctrina DD. & Sanctorum, nempe auditorem detractiois, quando ipse solus detractorem audit, non debere detestari detractiois tanquam lethale peccatum, sed propter prudentiam suam, qua celaturus est, posse tolerare tanquam veniale.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam docet Caietanus in 2. 2. qu. 62. art. 2. Nauarr. de rest. lib. 2. c. 4. num. 334. Grassus lib. 2. c. 137. & alij. Et hanc sententiam probabilem esse docent multi ex DD. contrarijs, vt Tannerus in 2. 2. D. Thomas, disp. 4. qu. 8. dub. 7. n. 138. & Ioan. de la Cruz in direct. conscient. pr. 8. qu. 2. art. 2. dub. 3. concl. 1. & alij. Et ratio est, quia talis non lædit famam notabiliter, cum reuelet occultum delictum apud vnum, vel duos, qui non sunt alijs reuelaturi; ergo non peccat mortaliter, & sicuti non est fama vno dicente, ita nec erit infamia nisi pluribus dicatur. Et hæc sententia videtur mihi etiam probabilis, sicut etiam visa est Fillicio, qui suam sententiam vocat tantum probabiliorem.

Alibi in to.
1. tr. 7. Refol.
32. à lin. 3. &
in Ref. 53. §.
vlt. ad me-
dium, a vers.
si opinio il-
la, & in fine
Azorius 1. 2. lib. 5. c. 9. Fillicius 1. 2. tr. 4. c. 4. n. 91. Sua-
Ref. 50. & in
rez tom. 4. disp. 34. sect. 1. n. 2. Villalobos in summa. tom. 2. tr. 11. diff. 36. n. 8. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 17. punct. 2. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. par. 2. c. 3. n. 6. Ioan. de la Cruz vbi infra, & Salonijs in 2. 2. qu. 62. art. 2. qui asserunt hanc opinionem esse communem inter recentiores Thomistas. Et ratio videtur clara, quia si consideretur fama detrimentum iudicio prudentis, maius erit reuelare illud crimen vni graui virò, quam si decem infimis hominibus reueletur, & tamen hoc esset peccatum; quod explicatur ex eo, quod quilibet maius bonum purat virum aliquem grauem habere rectam opinionem de alicuius moribus, quam illud iudicium habeant homines plures abiecte conditionis. Secundo, iudicium temerarium, est ex suo genere peccatum mortale, vt patet, etiam si illud non producatur exterius, neque frater amittat bonum nomen apud alios, quam apud iudicantem; ergo nec detractio desinet esse mortalis, ex eo quod fratris existimatio tantum lædatur apud vnum. Terrio, prudens cui reuelas, & à te prudenter audit, poterit etiam alios similes prudentes inuenire, atque ita apud plures prudentes periculum infamiae subibit frater. Quarto, ex ista opinione sequitur aliquod oppositum communi doctrina DD. & Sanctorum, nempe auditorem detractiois, quando ipse solus detractorem audit, non debere detestari detractiois tanquam lethale peccatum, sed propter prudentiam suam, qua celaturus est, posse tolerare tanquam veniale.

Sup. hoc in
tom. 7. tr. 4.
Ref. 6. §. Ec-
cit. & in Ref.
7. §. Caltrus,
cursu ad
medium, &
magis late
in Ref. 72. &
73.

RESOL. LXIV.

An infamator criminis occulti teneatur restituere famam tantum apud suos auditores, licet ipsi audierint crimen alijs

Q 3

Sup. hoc in
in Refol.
66. cursu in
§. septimo.

alio notum fecerint? Ex part. 3. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 34.

§. 1. Affirmatiuè respondent aliqui. Sed Philippus Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 35. c. 1. n. 37. contrarium docet, sic enim asserit. Dubitant alij, an sufficiat retractare impositionem criminis coram his tantum, apud quos ille diffamauit, an etiam apud alios, quibus illi audientes retulerunt? Aliqui asserunt, sed hæc opinio est irrationabilis. Cum enim verba ex ore prolata in infinitum crescant, est impossibile diffamatorem posse se retractare apud omnes, ad quos talis diffamatio perueniet. Proinde Alenfis innuit sufficere, vt se retractet coram iis, apud quos ipse detraxit. Ita Faber, & ratio etiam potest esse, quia posterior infamia fortitudo quasi sequitur, & ex propria malitia audientium, qui proinde vtrique tenentur ad restitutionem. Sicut qui indirectè scandalum præbet, non contrahit specialem illam malitiam, cui per accidens causam dedit.

2. Sed ego sine metu, hanc sententiam amplectendam esse puto, in casu, quo, vt ait Villalobos in summa to. 2. tr. 1. diff. 37. n. 11. [el peccado del proximo se descubrio à vn hombre de confianza de quien se entendiera, que de ninguna manera lo dixera à nadie, y el lo dixo, con esse solo se aura de hazer la diligencia para la restitucion y esse con los demas.] Ita ille, sed circa præsentem questionem vide Tannerum in 2. 2. D. Thom. disp. 4. qu. 6. dub. 6. n. 147. & alios penes ipsos.

RESOL. LXV.

Ad quid teneatur, qui verum dicendo oculum crimen alicuius propalauit, illum infamans, & quomodo debeat restituere famam illius?

Et si infamator non possit famam restituere, an teneatur famam pecunia compensare?

Et an infamatus possit sibi ipsi satisfacere ex debito pecuniario infamatoris, si is alia ratione satisfacere nolit, aut non possit?

Et in textu huius Resolutionis alios quinque casus decisos inuenies sapius contingentes in praxi, pro restituenda, vel non restituenda fama. Ex p. 3. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 30.

Sup. contenti a hoc §. in ref. 29. 3. penult. & ult.

§. 1. Via in praxi penitentes difficultet famam restituunt, probabilis mihi videtur opinio Caiet. in 2. 2. q. 72. art. 2. & Soti de iust. lib. 4. q. 7. art. 3. ad 4. quam affert, & approbat Villalobos in summa, 2. 2. tr. 1. diff. 37. n. 4. vbi sic asserit. [Otro modo ay mas vsado entre los Doctores, y ponelo Caietano, Soto, Nauarro, y otros, y es que el que infamo descubriendo peccado secreto no habla mas del, sino que procure tomar ocasio de tratar del difamado con las personas, cerca de lasquales le infamo, y habe del honorificamente, y trate familiarmente al difamado en algun caso, que con esse honra, si el es honrado.] Itaille. Et hic modus suauis est, & illum facildè penitentes obseruant; secus autem asserendo se perperam loquutos, vel iniuriam fecisse, vel fuisse deceptos, vel quod aliqui volunt, se falsum dixisse, vel fuisse mentitos. Ergo ad nihil aliud teneatur diffamator, quam laudare eum, quem prius diffamauerat, nec amplius de illa re coram illis, apud quos eum diffamauit loqui. Et hunc modum restitutionis famam approbant etiam Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. qu. 6. dub. 4. n. 143. Valentia 1. 3. disp. 5. qu. 2. punct. 5. & 9. 17. punct. 2. Lessius lib. 2. c. 11. dub. 10. Aragon in 2. 2. q. 62. art. 2. Faustus in speculo conf. disp. 21. q. 74. n. 6. quidquid in contrarium asserat Laym. in Theol. mor. lib. 2. sect. 5. 1. 3. part. 2. c. 7. n. 2. Nauarra lib. 2. c. 4.

n. 370. Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 33. et n. 46. Syluius in 2. 2. D. Thom. qu. 62. art. 2. queritur 24. Filliucius tom. 2. tr. 1. 2. c. 10. n. 246.

2. Notandum est tamen primò, quòd si infamator non possit famam restituere, non teneatur famam pecunia compensare. Ita Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. vbi tract. 3. part. 2. cap. 7. n. 3. Filiucius 1. 2. tract. 3. 2. cap. 10. n. 239. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 7. n. 3. Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 53. cap. 4. n. 121. Malderus in 2. 2. tract. 7. c. 7. dub. 8. Nauarrus cap. 17. n. 39. Bannez in 2. 2. q. 62. art. 2. Syluester ver. de malis q. 4. Nauarra lib. 2. cap. 4. n. 416. Lessius lib. 2. c. 11. dub. 10. & alij. Sed quia contraria sententia est probabilis, quam tenet Villalobos in summa tom. 2. tract. 1. 1. diff. 37. n. 5. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. Aragon in 2. 2. q. 62. art. 2. Valentia 1. 3. disp. 5. qu. 6. punct. 5. Couar. lib. 1. 2. c. 2. n. 8. Molina tract. 4. 2. disp. 45. n. 5. Sa ver. infamia n. 7. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 24. post Rebelleum, Sotum, Richardum, Adrianum, Caietanum, & alios; cum, inquam, hæc opinio sit probabilis, puto cum Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. prac. 7. art. 2. dub. 6. conclus. 2. Tannero in 2. 2. D. Thom. disp. 4. qu. 6. dub. 6. num. 150. qui citat Lessium, & Aragonum, posse infamatum sibi ipsi satisfacere ex debito pecuniario infamatoris, si is alia ratione satisfacere nolit, aut non possit; quod est valde notandum, quidquid in contrarium dicat Malderus in 2. 2. D. Thom. tr. 7. c. 7. dub. 12. licet, vt dixi, contraria opinio sit etiam probabilis, nempe non debere famam pecunia compensari, quando aliter compensari nequeat.

3. Notandum est secundò contra Turrianum in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 53. dub. 5. n. 7. Tannetum in 2. 2. disp. 4. qu. 6. dub. 6. n. 155. & alios, qui se motu infamatoris uertunt, posse vti compensatione, dummodo infamatus non sit inæqualis, & non ortur scandalum, vel si uult velit alteri famam reddere; tunc enim etiam alter tenetur ipsi restituere, & tandem compensatio non potest fieri reddendo maledictum pro maledicto. Exceptis igitur huius casibus admittenda est contra præfatos DD. compensatio famæ, & ita docent Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 10. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 7. dub. 14. & alij penes ipsos.

4. Notandum est tertio secundum opinionem Fabri de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 13. cap. 2. num. 56. quòd etiam quando reus est accusatus, & interrogatus, iuridicè de crimine vero, & negat, non tenetur ad restitutionem famæ; quòd est valde notandum contra Caietanum in 2. 2. q. 68. art. 2. Sotum de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. Azorium tom. 3. lib. 5. c. 9. g. 8. Molinam 1. 4. disp. 43. & alios.

5. Notandum est quartò, quòd non adest obligatio restituendi famam, quando detractio est facta cum verbis generalibus, videlicet aliquem esse mendacem, ambitionum, & c. nisi ratione dignitatis personæ, vt si de Prelato, aut Religioso ex grauioribus talia dicta essent; quamuis Filliucius 1. 2. tr. 3. c. 9. n. 229. moter Syluestrum & Nauarrum vniuersaliter asserere detractio-nem, vt obliget ad restitutionem, debere esse de peccatis moralibus.

6. Notandum est quintò, quòd licet Sotus de iust. lib. 4. qu. 6. art. 3. ad 4. Couar. in regul. Pecorum part. 1. num. 76. & Rebelleus lib. 4. q. 13. dixerint vitam alicuius plebei reputari posse viliozem fama alicuius nobilis, eòque casu plebeium debere reparare nobilis famam cum periculo propriæ vitæ; tamen contrariam sententiam in tali casu tenendam esse existimo; vide Caietanum in 2. 2. q. 62. art. 6. Syluestrum 2. 4. detractio. q. 4. Nauarrum, & Nauarrum, quos citat, & sequuntur Tannerus in 2. 2. disp. 4. qu. 6. dub. 6. num. 149. Malderus in 2. 2. tractat. 7. cap. 2. dub. 9. & cum aliis penes ipsos; nam bona inferioris ordinis non sunt restituenda eum detrimento boni superioris ordinis. Sed vera est bonum superioris